

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsaki petek.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K; za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K; za Ameriko za celo leto 7.28 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Inserati enkrat štiritopna petlitrstica 20 vin, večkrat ceneje po dogovoru.

Glasilno jugoslovanske socialne demokracije.

Stev. 3.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1907.

Leto X.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Frančiškanske ulice št. 8/1.

Socialna demokracija in njeni nasprotniki.

Socialna demokracija na Slovenskem napreduje in njeni nasprotniki vstajajo, da bi ji zaprli pot. Kdo bi se čudil? Zakoni logike ne odločujejo v boju za obstanek, ki je tudi nasprotniškim strankam glavni smoter. Težko pa je izpodkopavati socialni demokraciji tla s strogo resnico in doslednostjo in zato se ponavlja stare, davno obrabljene fraze, zato vstajajo na vseh straneh tolmači socialno-demokratskega programa, vsi nasprotniki razglasa-šajo socialno-demokratske cilje in pričajajo seveda do zaključka, da je socialna demokracija strašna nevarnost za vse, kar je lepega, dobrega, vzvišene-ega, svetega i. t. d. na svetu.

Vprašati bi smeli pač, kaj je v sedanjih družbi vendar tako dobrega in krasnega, da bi bil opravičen strah? Kdor ima zdrave oči in se nekoliko ozira po svetu, mora vendar izpoznati, da je to za ogromno večino ljudi prava mučilnica in Diogenova svetilka, s katero bi se našlo zadovoljnežev, bi morala biti že nenavadno žareča. Ako je pa nezadovoljnost splošna, mora biti pa vendar tudi nekaj splošnega v razlogih, ki jih je treba poiskati, ako se hoče odpraviti posledice.

To pa je pravzaprav glavni greh socialne demokracije, da se ne zadovolji z navadnim vzdihovanjem nad slabimi časi, temveč jih preiskuje in ne ostane na površju, nego sega v globočine skritejših povodov, pa kjer jih najde, jih tudi razodene.

Delo ni vedno prijetno in včasih tudi ni hvaležno; ali potrebno je, ker se razmer ne more izboljšati brez natančnega poznavanja. In kar je potrebno, se mora storiti. Če pa prihaja socialna demokracija pri svojem preiskavanju do zaključkov, ki marsikomu niso prijetni, ni to njen greh, temveč krivica tistih faktorjev, ki so povzročili obstoječe razmere in v veliki meri tudi krivica tistih, ki nalašč zapirajo oči in nočejo videti neprijetne resnice, misleci morda, da izginejo vse neljube stvari, ako jih ne gledajo.

Ali če je obžalovanja vredno, da uganjajo širši krogi politiko ptiča noja, bi bilo treba vse drugače okrstiti počenjanje nasprotnikov, ki namenoma odvrta-čajo ljudstvo od izpoznanja. Ako napravimo paralelo med socialno demokracijo in med drugimi strankami, mora navadna pravičnost priznati prvi velikansko prevago; kajti ona je edina stranka, ki deluje na to, da bi postalo ljudstvo v svojem mišljenju popolnoma neodvisno, ker je prepričana, da je izpoznanje resnice najuspešnejši agitator za socialno demokracijo. To tudi našim nasprotnikom ni skrito in zato branijo svojim pristašem kolikor le morejo vpogled v razmere in prikazujejo socialno demokracijo povsod v luči neresnice.

Nasprotniki, ki prihajajo pri nas v poštev, so klerikalci in liberalci. Prvi imajo sedaj zlato dobo in upajo, da dobé v kratkem krmilo slovenskega naroda popolnoma v svoje roke. Da so nastopili za volilno reformo, tudi ni pripisati nobenemu demokratskemu načelu, temveč edino dejstvu, da se jim zdi sedaj splošna in enaka volilna pravica za državni in deželni zbor primerno sredstvo, s katerim pridejo povsod ne le do večine, ampak tudi do odločilne moči. Načela niso bila klerikalcem nikoli nič vredna; ako bi bili res tako demokratski-čnega značaja, kakor sedaj deklamirajo, bi vendar

vsaj pokazali, da hočejo splošno in enako volilno pravico tudi v občinah; in vpeljali bi jo pred vsem tam, kjer jih ne bi mogel ovirati nihče, namreč v cerkvi. Demokratsko prepričanje, ki ga zadnji čas precej spretno glumijo, bi jih moralo prisiliti, da vpeljejo splošno volitev župnikov, dekanov, kano-nikov, škofov in papeža; ali tega ne bodo katoličani nikoli doživeli od klerikalcev. Politična volilna pravica — to je seveda nekaj drugega. Ne da se tajiti, da bodo imeli klerikalci začetkoma od splošne in enake volilne pravice velik profit. Sicer je to sredstvo, ki jim postane s časom samim najbolj nevarna, ali za prvi hip jim prinese veliko korist.

V tem tiči nekaj nevarnega, česar se ne sme prezreti. Med ljudstvom je nedvomno mnogo takih elementov, ki se obračajo vedno tja, kjer je moč. Saj bi se grozno motil človek, ki bi mislil, da so vsi tisti, ki so oddajali v Ljubljani v zadnjih dobah pri različnih volitvah svoje glasove za liberalne kandidate, v svoji duši res protiklerikalni in da jih prevevajo liberalne ideje. Take prepričane svobodomislece bi se lahko preštel brez računskega stroja. Toda v Ljubljani je vladal liberalizem, mislilo se je, da imajo liberalci tuintam upliva, pričakovalo se je, da se z njih pomočjo kaj doseže in vsi, ki so sami v sebi neodločni, so volili liberalno. Za take elemente prihaja sedaj čas »novega prepričanja«. Ta in oni se spomni, da je bil pravzaprav vedno veren katoličan, nekateri izpoznajo, da so liberalne teorije vendar pretirane, drugim je bila doslej klerikalna stranka tuja, a sedaj vidijo, da je vendar vse drugače, nego so mislili. Po tistem pa si pravijo prvi in drugi in tretji, da od liberalcev ni pričakovati nikakršne koristi več in bolje je, da se pravočasno presedla. Kdor ni slep, lahko že opazi podobna znamenja.

Klerikalci so preveliki demagogi, da ne bi izrabili te situacije kolikor mogoče v svoj prid. In organizacija katoliške cerkve, ki jim lahko popolnoma nadomešča strankino organizacijo, jim bode pri tem delu izborna pomagala.

Liberalci so ostali v tem novem položaju sami sebi zvesti, to se pravi, ohraniti si hočejo politično življenje, pa ne vedo, kako in zato čakajo na čudež, ki naj bi pripeljal ubežne čete zopet v njihov tabor. In ker ne čutijo v sebi dovolj moči, da bi se junaško ustavili klerikalni struji, bijejo po tistih, ki jih smatrajo za slabejše, najrajši seveda po socialnih demokratih.

Mnogo političnega razuma pač nebi bilo treba, da bi se izpoznalo napačnost te taktike. Kdor priznava, da je v klerikalizmu ogromna škodljivost za vsako napredek in za vsako svobodo, mora tudi priznati, da je v sedanjem trenutku na Slovenskem najvažnejša naloga, ustvariti močno opozicionalno stranko. Po splošnem položaju pa ne more biti to nobena druga, kakor socialno-demokratska. Kdor-koli izpodkopava sedaj tla socialni demokraciji, pomaga naravnost klerikalizmu, kateremu se ne more sedaj na Slovenskem nihče tako energično zoperstavljati, kakor socialna demokracija.

Ako bi se šlo samo za končno zmago, bi bilo delavstvo lahko zelo mirno in ravnodušno. Kdor se peča objektivno z zakoni socialnega razvoja, ne more dvomiti niti hip, da je bodočnost določena socialni demokraciji. Ali končno ni važna samo bodočnost; tudi sedanjost zahteva svoj tribut in nihče ne more reči, da je vseeno, ali vlada reakcija nekoliko desetletij več ali manj. Zlasti se pa ne sme držati rok navskriž v tako pomembnih časih, kakor je sedanjih. Nikomur ne more ostati tajno, da se vrši pri nas preobrat, ki sega v vse globočine in

odločilni so sedanjih dnevi za celo dobo, katere tra-žanja ni mogoče niti določiti. Edino vprašanje je sedaj: Ali reakcija, ali napredek.

Kakor bi bilo napačno, prezirati dviganje kle-rikalizma, tako bi bilo osodepolno obupavanje. Velika moč je klerikalizem, ali vsemogočen ni. Treba je le razsoditi, kako se mu pride v okom.

Stara liberalna stranka ga ni mogla oslabiti, ko je bila še močna in je uživala veliko zaupanje na vseh koncih in krajih. Sedaj je slabotna, pri-stasi jo zapuščajo, sami voditelji ne zaupajo več vanjo; od zunaj ji ni mogoče vdihniti tiste velike energije, ki je v težkih novih razmerah neizogibno potrebna za uspešen boj. Nova stvarjanja, mlade stranke ne bi mogle stopiti v politično areno tako odločno, da bi zajezile strujo, ki se prešerno raz-liva po vsej deželi; čez noč se ne organizirajo nove, za boj sposobne armade.

Socialna demokracija pa stoji na bojnem polju, izvežbana je, prebila je že marsikatero bitko, po-kazala je, da je ne le sposobna za življenje, tem-več da ima v svoji svežesti veliko privlačno moč, nezdobljivo energijo in da ljubi boj. Vsako reakcijo sovraži, iz notranje potrebe je protiklerikalna, na-ravna zastopnica vseh zatiranih je; tako se pre-zenčira kot tista četa, ki je poklicana, da vodi opozicijo proti klerikalni prešernosti. In kdor hoče resnico, krepko, stvarno, uspešno oporbo proti klerikalni reakciji, zanj ne more biti v sedanjih dnevih dvoma, kam se ima pridružiti, kje ima so-delovati.

Narodno vprašanje.

Nedvomno je, da prihaja narodno vprašanje v Avstriji v nov štadij. Volilna reforma pokaže tudi v tem oziru svoj velikanski upliv. Razven socialnih reform, ki dosežejo v novem parlamentu neskončno pomnoženo važnost, bode ravno narodno vprašanje za prihodnji državni zbor resna naloga, kateri se ne bode mogel nikakor izogniti. Že pomnoženi upliv socialne demokracije, ki bode neizogiben, prisili stranke, da se posvetijo predmetu z resnobo, ki je bila doslej neizogibna.

Stališče socialne demokracije napram narod-nemu vprašanju je vsakomur, kdor ne živi v samih predsodkih in se ne da pitati z obrekljivimi frazami šovinistov, znano. Socialno-demokratska stranka hoče, da se reši narodno vprašanje in bi morala hoteti to, tudi če je nebi zanimala stvar sama po sebi; kajti večni nacionalni ravs in kavs je izmed najtehtnejših razlogov, da se socialne reforme v Avstriji ne pomaknejo skoraj za korak dalje. In logično je, da zahteva socialna demokracija tako rešitev, ki zadovolji prizadete narode, ker bi nosila vsaka druga rešitev kal novih bojev, novega šovi-nizma v sebi. Da ne bode z nobeno rešitvijo za-dovoljen vsak posameznik, je seveda gotovo; naj se uredi stvar po največji pravičnosti, Schönerer vendar ne bode nehal zahtevati nemškega držav-nega jezika in kričati »Heil Hohenzollern«; Stein bode še nadalje imenoval Slovine inferiorne, Pommer bode pripovedoval o famoznem robcu, v katerem se odnese vso »vindiš«-literaturo; pa tudi Klofač bode tirjal nekoliko vagonov brabant-skega olja za kronanje češkega kralja in Abraha-mowiczki bodo kovali naklepe, kako bi polonizirali Rusine. Toda mnenje posameznih kričačev bode brezpomembno, kadar bode pravica očitna in kadar bodo množice zadovoljne z rešitvijo.

Pravična rešitev je v Avstriji mogočna edino na podlagi narodne avtonomije, ki je v temelju in

socialno-demokracičnem, na londonskem mednarodnem kongresu formuliranem načelu, da odločuj vsak narod sam o svoji usodi. Avstrijska socialna demokracija pa je povedala še posebej v brnskem programu z vso potrebno obsirnostjo in jasnostjo, kako si misli rešitev vprašanja za našo mnogonarodno državo.

Dobro je povedati, da brnski program ne zahteva, da bi se ga smatralo za končno rešitev. Socialna demokracija ni bila nikoli tako kratkovidna, da bi bila spisovala teorije za večnost. Ali vsaka objektivnost mora priznati, da bi bilo realiziranje brnskega programa velikanski napredek za vse narode.

Za Slovence pa bi bila to naravnost rešitev.

Naj si že človek zamišlja bodočnost Slovencev v samostalnem narodnem življenju, ali pa, kar se nam zdi edino verjetno, v združitvi z drugimi sorodnimi plemeni, iz katerih nastane velika kulturna skupina. V vsakem slučaju je prvi pogoj, da se nam omogoči zbrati vse svoje moči, intelektualne in materialne in zavarovati neodvisnost. Pač za noben drugi narod ni to tako ogromne važnosti, kakor za Slovence, ki smo maloštevilni, raztrgani v razne kronovine, izvzemši Kranjsko povsod majorizirani in v večni nevarnosti, da izgubimo od svojega malega telesa, še nekoliko udov.

Tudi za nas socialne demokrate je to vprašanje važno; lahko tudi povemo, da je važnejše za nas, kakor za vse takozvane patriotske stranke, četudi ne valjamo neprenehoma nacionalnih šlagarjev po ustih. Že za organizacijo stranke in za agitacijo je sedanj položaj naravnost neznošen. Kakor je danes slovensko delavstvo raztreseno in pomešano s sodelavci drugih narodnosti, nastaja vsak hip vprašanje, kdo naj opravlja delo za nje. Narodna avtonomija bi ravno nam olajšala delo za 100 odstotkov in provzročila bi, da nam nebi bil nobeden delavec slovenske narodnosti izgubljen za organizacijo.

Naši domači sovražniki nimajo niti pojma, koliko škode provzročajo narodnosti z glupimi ovirami, ki jih delajo socialni demokraciji. Na tisoče je delavcev, do katerih nimajo nacionalisti nobene poti. Ako bi bila slovenska socialna demokracija močnejša in ne bi bila skoraj z vsemi močmi angažirana v domačem boju, bi bila ona edini faktor, ki bi posredoval tem tisočem slovenstvo. Od nemških in italijanskih sodrugov se ne more zahtevati, da bi poznali naše razmere v vseh posameznostih, tudi ne da bi storili več, nego jim dopuščajo moči. Slovensko socialno demokracijo pa zadržujejo razni «narodnjaki» v razvoju. Itak vzdržuje edina socialna demokracija dandanes zvezo neštevilnih slovenskih delavcev z lastnim narodom; socialno-demokracični Slovenci posredujejo — s pomočjo nemških sodrugov — našim delavcem, zlasti rudarjem na Gornjem Štajerskem slovensko časopisje, prirejajo jim v nemških krajih slovenske shode in predavanja in če ne bi bilo nas «izdajalcev» bi bilo že ogromno število teh ljudi enostavno izgubljeno za slovenski narod.

Prava narodnost se namreč ne izraža v dolgočasno navdušenih frazah, temveč zahteva treznega dela. In sedaj, ko se bliža čas, da se bode reševalo vprašanje, zahteva premišljena stvarnost od vsakega, ki ljubi svoj narod v resnici, ne pa z jezikom, da podpré z vsemi močmi stranko, ki ima tudi za to vprašanje jasen program in katero vodi lastna potreba do narodne avtonomije.

Na delo za socialno demokracijo!

Ljubljanska konferenca.

Popoldanska seja.

Predsednik sodrug Breskvar otvori zborovanje ob 1/2 3. uri popoldne.

Za debato o poročilu sodruga Kristana se ne oglasi nihče.

Poročilo o delegacijah se sprejme na znanje.

Sodrug Kocmur predlaga v imenu komisije o predlogih glede

volilnih odsekov.

Za Ljubljano so predlagani sodrugi: Josip Petrič, Fran Bartl, Jurij Brozović, Anton Gaspari, Anton Oražen, Ivan Novšak, Lovrenc Gabršček, Rudolf Malnič in Ivan Hlebš.

Za ljubljansko okolico sodrugi: Valentin Gorjup, Josip Buda, Matija Menart, Anton Grapar, Anton Komar in Josip Novak.

Predlagani so izvoljeni soglasno.

Resolucija o volitvah je sprejeta soglasno.

Organizacija in taktika.

O politični organizaciji referira sodrug Kocmur. Sklicuje se na poročilo sodruga Kristana ter izvaja, da je treba zagotoviti akcijo z utrditvijo organizacije. Z imenovanjem zaupnikov, kakor je bilo začetkoma v navadi, ne pridemo več naprej, ampak nujno potrebna je postala cestna organizacija, da se poglobi delo. Na čelu mora ostati politični odbor, ki mora voditi vso lokalno akcijo, cestna organizacija pa ga mora podpirati zlasti v sestavi volilnega katastra in v agitaciji. Nadalje je treba ožje dotike med politično in strokovno organizacijo. V ta namen predlaga referent sledečo

resolucijo:

Vsled po novem državnozbornem volilnem redu nastalih izpremenjenih razmer se razpušča dosednji lokalni politični odbor ljubljanski, na njegovo mesto pa se izvoli okrajni odbor, obstoječ iz 9 sodrugov, ki vodi vse politične akcije ljubljanske ter okoliške volilno-okrajne organizacije. Okrajnemu odboru sta podrejena ljubljanski ter okoliški volilni odsek. Okrajni odbor, ki deluje v sporazumu z izvrševalnim odborom jugoslovanske socialne demokracije ima s sodelovanjem volilno-agitacijskih odsekov sestaviti ter voditi kar najnatandnejši kataster volilcev ter ustanoviti in izpopolnjevati cestno organizacijo. Okrajni politični odbor je odgovoren okrajni konferenci.

Govornik pojasnjuje potrebo, nalogo in kompetenco okrajne organizacije in delokrog obeh volilnih odsekov. Nadalje detajlira cestno organizacijo in volilnega katastra; cestna organizacija mora biti tako izvedena, da zamore stranka tekom najkrajšega časa mobilizirati svoje pristase za vsako politično akcijo.

Sodrug Čobal iz Zagorja (kot gost) omenja svoje izkušnje s cestno organizacijo in opozarja, da je to sad dela v najširšem krogu. Njena glavna naloga je administrativno delo, pobiranje vseh doneskov i. t. d. Na konferenci sami se ne more ustvariti cestne organizacije; glavno delo v tem oziru pripada političnemu odboru. Govornik podaja razne praktične migljaje v tem smislu.

Sodrug Kristan podaja predloge glede prihodnjega občnega zbora političnega društva «Naprej!»

Sodrug Brozović zagovarja, naj razširi okrajni odbor svoje delo tudi po okolici.

Sodrug Kocmur pojasnjuje, naj bi okrajni odbor deloval v sosednih okrajih, dokler tam organizacija ni popolnoma sestavljena.

Sodrug Mlinar zagovarja dosednji način, da dela izvrševalni odbor povsod, kjer razmere zahtevajo in dovoljujejo; naravno da bode rabil v ta namen tudi pomoč okrajnega odbora, kjer bode kazalo.

Sodrug Čobal meni, naj se prepusti izvrševalnemu odboru delokrog nedotaknjen. Ako bode storila okrajna organizacija svojo dolžnost, bode dobil izvrševalni odbor tudi potrebna sredstva za delo po vseh slovenskih krajih.

Debata je s tem končana.

Resolucija se sprejme soglasno.

O strokovni organizaciji poroča sodrug Tokan. Najprej razmotriva zgodovino starejših organizacij in njih forme ter naslika postanek sedaj obstoječih strokovnih društev. Na Slovenskem so razmere zelo komplicirane, tako da je skoraj nemogoče ustanoviti okrožne zveze posameznih strok, ker je vsaka industrija premalo razvita. Govornik omenja važnost strokovne organizacije, ki je enakega pomena, kakor politična. Opozarja na organizacijo industrialcev. Da bi se jo povzdignilo, se priporoča medstrokovno zvezo za Slovensko s strokovno komisijo in strokovnim tajništvom. Pričakovati je intenzivnih gospodarskih bojev in treba se je oborožiti za vse mogoče slučaje. Predlaga sledečo

resolucijo:

Glede na veliki teritorij delokroga za strokovne organizacije na Slovenskem predlagamo:

Nujno je potrebno, da se osnuje za slovenske pokrajine posebno strokovno tajništvo. V ta namen naj se vrši ob priliki strankinega zbora v Trstu konferenca strokovnih udeležencev kongresa, da sklenejo sklicati kongres strokovnih organizacij na Slovenskem, ki naj predlaga na prihodnjem avstrijskem strokovnem kongresu ustanovitev strokovne zveze za jug sploh, odnosno deželnih zvez in ustanovitev tajništva za ta teritorij, odnosno posamezne dežele, kolikor se da to izvesti.

Sodrug Čobal smatra za nepotrebno, da se razpravlja o predmetu ob priliki strankinega zbora. On priporoča drug modus. Zadnji dogodki v strokovni organizaciji so za nas ugodni in zahteva po strokovnem tajništvu je umestna. Nastopile pa naj bi strokovne organizacije na svojih zveznih zborih, tri mesece pred splošnim strokovnim kongresom naj bi se pa sklicalo strokovno konferenco v Ljubljano. V tem smislu priporoča popolnitev resolucije.

Sodrug Kocmur meni, da naj bi se v kratkem času sklicalo v Ljubljani strokovne zaupnike, kjer naj se izvoli tudi strokovno komisijo. Opozarja tudi na vitalno potrebo strokovne organizacije po deželi za take stroke, ki so doslej samo v Ljubljani organizirane. Podaja dodatni predlog v tem smislu, ki je z resolucijo soglasno sprejet.

O kulturni organizaciji poroča sodrug Ethin Kristan. Omenja, da je predmet preveč obširen,

da bi se moglo na tej konferenci temeljito razpravljati o njem, a ljubljanske razmere so tudi tako težavne, da se žal za sedaj ne da storiti vsega, kar bi želeli. Ali politični odbor naj dobi nekaj migljajev, da se doseže vsaj, kar je mogoče. Izobraževalno stremljenje v stranki je tradicionalno, saj so bile prve organizacije socialističnega delavstva izobraževalna društva, ki so se pač v nekdanji obliki preživela. Delavstvo pa išče v svoji živi želji za višjo kulturo vedno novih form in marsikje se je delo posrečilo nad vse pričakovanje. Tako je n. pr. v Trstu delovanje dveh organizacij, «Circolo di studi sociali» za italijanske in «Ljudski oder» za slovenske socialiste kar vzorno in uspehi obeh presentitjo vsakogar. Seveda v Ljubljani nimamo tistih delavskih mas, vsaka stroka zase je slaba in tudi podlage za Delavski dom še nimamo. Treba je torej iskati nadomestila, v kolikor dopuščajo razmere in v ta namen morajo sodelovati vse obstoječe organizacije po svojih močeh. Najvažnejše je, da se sistematično uredi agitatorsko šolo. Razven tega naj se pa porabi druge pripomočke in naj v ta namen politični odbor stori primerne korake, ki so označeni v sledeči

resoluciji:

Ljubljanska okrajna konferenca, zborujoča dne 6. januarja 1907, sklene:

Z ozirom na nujno potrebo povišanja splošne kulture med delavstvom in vzgoje organizatoričnih in agitatoričnih moči za stranko nalaga konferenca političnemu odboru okrajne organizacije:

1.) Politični odbor naj stopi z vsemi obstoječimi društvi v dogovor, da se omogoči ustanovitev agitatorskega tečaja in uvedbo popularno-znanstvenih predavanj za delavstvo, eventualno s pomočjo «Akademije».

2.) Pri nameravani «Javni knjižnici» naj posreduje politični odbor, da doseže pogodnosti za organizirane delavce.

3.) Strankinemu zboru se predloži nasvet, da se ustanovi pri izvrševalnemu odboru tiskovni odsek kot poseben organ eksekutive, ki ima skrbeti za pospeševanje strankine literature, izvzemši politično, strokovno in znanstveno časopisje. V njegov delokrog spadaj zlasti administrativno delo, organizacija kolportaje in agitacija za razširjanje literature.

Sodrug Kocmur zagovarja delavsko šolo in mladinsko organizacijo.

Sodrug Kristan povdarja, da so želje sodruga Kocmurja obsežene v resoluciji.

Sodrug Bartel opozarja na pomanjkanje primerne lokalne in misli, da ne bi bila prevelika zahteva, da bi občina v take namene brezplačno prepustila dvorano «Mestnega doma».

Sodrug Kocmur želi, da se pridobi za upravnishvo «Rdečega Prapora» s pomočjo strokovnih organizacij lokal, v katerem bi se lahko uredilo knjižnico in čitalnico in prirejalo predavanja.

Sodrug Avbelj predlaga konec debate, kar se sprejme.

Resolucija je soglasno sprejeta.

Volitev v okrajno organizacijo.

Komisija predlaga v odbor okrajne organizacije sodruge: Valentin Avbelj, Jernej Bizjak, Josip Breskvar, Ivan Kocmur, Ethin Kristan, Ivan Mlinar, Josip Petrič, Ignacij Pogačar, Ján Tokan, Jakob Uršič, Anton Vičič.

Volitev se izvrši soglasno; vsi predlagani sprejmejo volitev.

Časopisje.

Poroča sodrug Mlinar, ki na kratko povdarja važnost časopisja. Omenja epizodo pri zadnjih volitvah za zavarovalnico proti neugodam; gospoda Pollak in Lenarčič sta izdala oklic, naj se pošlje glasovnice podpisane, a neizpolnjene trgovski zbornici. Stranka je opozorila delavce na nedopustnost take manipulacije z delavskimi glasovnicami v «Rdečem Praporju». Ali list izhaja samo tedensko in je prišel na marsikatero kraje že prepozno. Važno je torej, da izhaja list tako pogostoma, kakor zahtevajo dejanske potrebe. In te potrebe bodo velike pri prihodnjih volitvah, ki se vrše na podlagi splošnosti, kjer bode moralo naše časopisje biti vedno aktualno. Opozarja na imfamijske v poročanju nasprotnih časopisov in na neuspešnost polemike v listu, ki izide za teden pozneje, kakor bi bilo treba odgovora. Takih pojavov bode še več ob času volitev, ko se bode po dosedanjih izkušnjah podtikalo stranki neresnične kompromise in vsemogoče. Temu more stopiti v bran samo dnevnik. Tudi bode agitacijska potreba velikanska in velik njen del more prevzeti samo dnevnik. Že skromna sredstva, ki so za volilno agitacijo potrebna, nas silijo v to. Dnevnik je vsled tega najvažnejše podjetje, kar jih je izvršiti v bližnji bodočnosti. Sodeč po dosedanjem oglašanju naročnikov je upati, da se posreči načrt. Vendar je treba sistematičnega dela. Okrajni odbor naj imenuje v vsakem kraju in okraju poseben odbor, ki ima izključno nalogo, nabirati naročnike. Železničarji so sklenili, da splošno naroče dnevnik tako, da imajo naročnino do začetka izhajanja že skupaj. Tudi druge organizacije bi lahko podpirale akcijo tako, da bi naročale nekoliko iztisov za društvo.

Predlaga sledečo

resolucijo:

Konferenca uvideva važnost časopisja in tiska sploh ter pozivlje vse organizacije, da ukrenejo vse, kar je potrebno za doseglo namenov:

1.) Sklep izvrševalnega odbora glede izdaje dnevnika v volilni dobi se pozdravlja ter se izreka za to, da od tega naklepa ni odstopiti nikakor ne, ker je to edini pomoček, s katerim bo mogoče parirati nasprotniške napade v volilni dobi ter naj ta namen se doseže s tem, da

a) posamezne stroke, ki še niso sklicale zborovanj glede dnevnika, to store čimprej;

b) sklicujejo naj se eventualno po potrebi in možnosti še pred volilno dobo zaupne in ljudske shode, kolikor to dopuščajo razmere;

c) vsaka organizacija naj naroči vsaj po dva izvoda za svoja društva;

d) nominira naj se v vsakem kraju oziroma okraju našega okoliša vsaj tročlenski pododbor, ki se peča edino z osebno agitacijo za dnevnik.

Izvršitev teh stvari se naroča okrajnemu odboru. Povabljeni so nekatere organizacije, naj skličejo v ta namen shode svojih strok, pa je želeli, da bi se to čim prej storilo.

Sodrug Kocmur omenja, da ni v Ljubljani dovolj agitacije za «Rdeči Prapor». So še taki sodrugi, ki zahajajo v brivnice, kjer je gospodar nasprotnik delavcev, v gostilne, kjer ni «Prapora», so organizirani sodrugi, ki dobivajo svoj strokovni list, «Prapora» pa ne. Češki, nemški socialni demokratje skrbje vse drugače za svoje časopisje in za delavsko stvar sploh. Ravno slabše gospodarske razmere delavcev zahtevajo od njih več požrtvovalnosti, da bode mogoče pripraviti ugodnejšo situacijo za delavski boj. Ako hočemo res napraviti odločilen korak naprej, ne sme ostati «Rdeči Prapor» dnevnik samo za dobo volitev, ampak tudi nadalje. Od dnevnika imajo neprecenljivo korist vse organizacije, vsi delavci, zlasti ob času bojev. Dnevnik je pa tudi predpogoj za samostalno strokovno časopisje. Po vseh gostilnah morajo delavci zahtevati «Rdeči Prapor». Priporoča referentno resolucijo.

Sodrug Čuk kritizira indolenco raznih delavcev, ki rajše love čenčarije po nasprotniških listih, nego da bi čitali delavsko glasilo.

Sodrug Mlinar priporoča namen sodruga Kocmurja, da bi dnevnik trajno izhajal, pa če bi bil tudi v najmanjši obliki. Glavno je, da imajo uspešno agitacijsko sredstvo. Da čitajo ljudje radi dnevnika zaradi novic, je umevno; seveda pa je neizogibno, da čitajo delavci svoj list, ki je duša cele stranke. Napaka pa je, če delavci upoštevajo hinavske argumentacije nasprotniških listov. Strankno glasilo se mora smatrati za duševno vodilo stranke.

Sodrug Brozović pozdravlja sklep glede dnevnika. Tudi ustanovitev prvega delavskega lista je bila težka stvar, pa se tudi sedaj ne smemo ustrašiti težav. Daje migljaje, kako naj se agitira za razširjanje lista.

Sodrug Čobal opozarja na tiskovni sklad, katerega vzdržujejo sodrugi po vseh drugih krajih, dočim se pri nas to zanemarija. Priporoča dostavljanje dnevnika po raznašalcih, ki naj imajo pri tem primeren zaslužek. Zeli več gradiva za neizobražene.

Sodrug Bizjak meni, da bode «Prapor» gotovo ustrezal, kadar bode dnevnik. Predlaga konec debate. Sprejeto.

Resolucija je soglasno sprejeta.

Raznoterosti.

Sodrug Breskvar poroča o dogodkih pri zadnjih volitvah v zvezo bolniških blagajn in v zavarovalnico proti nezgodam in o lažjih poročilih nasprotniških časopisov.

Sodrug Kocmur opozarja, da mora v bodočnosti voditi take volitve strokovna komisija. Omenja sleparstva mnogoštevilnih podjetnikov pri tistih volitvah.

Sklene se v interesu boljšega pregleda in sistematičnega dela:

«Volitev v nepolitične zavode naj se načeloma udeležujejo le prizadete strokovne organizacije ob primernem zastopu socialno-demokratske stranke.»

Z rešitvijo se nekaterih slučajnosti je dnevni red izčrpan. Predsednik Tokan resumira z jedrnatim besedami delo konference, vabi delegate in goste, naj z vso marljivostjo izršujejo sklepe, zahvali se udeležencem in referentom in zaključni konferenco ob 8. uri zvečer.

Tako je minul dan koristnega dela.

Politični odsevi.

Gospodarska zbornica ima prihodnjo sejo, na kateri reši volilno reformo, dne 21. januarja.

Zbornica poslancev, ki se je pretečen teden zopet sešla, je rešila takozvani numerus clausus za gospodarsko zbornico, s čemur je odstranjena zadnja zapreka volilne reforme. Senzacije ni bilo pri tem nobene, ker ni bilo sploh mogoče, da bi se bilo zgodilo kaj drugega. V zbornici je bila sicer cela kopa «nujnih» predlogov, ki so jih bili podali češki radikali in slovenski liberalci v obstrukcijske namene. Izpoznati so pa morali sami, da tudi s tem ne preprečijo volilne reforme, pa so jih umaknili.

Tako je bila pot prosta za zahtevo gosposke zbornice in lordi so dobili, kar so hoteli. O stvari so bila mnenja v zbornici različna, kakor so tudi izven zbornice. Formalno pomeni sicer numerus clausus ustaven napredek v toliko, ker omejuje izključno pravico krone na korist zakonodajnega zbora. Ali dejansko se ne more govoriti o napredku, ker od omejene gosposke zbornice sploh ni pričakovati napredka in ker nasprotuje ta zbornica samoposebi duhu ustavnosti. Toda za volilno reformo je bilo treba plačati marsikatero ceno in moralo se je plačati tudi to, ker brez nje ne bi bilo reforme. Za socialne demokrate je pa jasno slej ko prej, da je odstranitev gosposke zbornice potrebna reč.

Zakon o volilni svobodi je prišel v državnem zboru na razpravo; ali če se ga pogleda natančneje, se lahko opazi, da je zagotovljeno v njem prav malo svobode, spretne roke pa bodo porabile marsikatero njegovo določbo lahko naravnost za zatiranje svobode. Najhujše sile, ki obremenjuje pri volitvah delavske sloje, se itak ne da odpraviti z nobeno postavbo; gospodarsko je delavec odvisen od delodajalca in to je pač najobčutnejša odvisnost. Če bi bilo gospodom res toliko ležeče na čistih volitvah, kakor zagotavljajo, bi bili imeli na razpolago sredstvo, ki je več vredno od vseh določb, kar so jih sklenili. Na Nemškem dobi vsak volilec glasovnico šele od komisije; ime kandidata zapiše na oddeljenem prostoru, kjer ga ne more nihče kontrolirati in tako glasuje res kakor sam hoče. Naš državni zbor, ki sicer silno rad posnema, ravno tega ni hotel določiti; sme se torej dvomiti, da je želja večine za svobodnimi volitvami res tako goreča. Dvomi se pa lahko še vsled drugega slučajja. Odsek je bil sprejel § 18, ki določa, da sme volilec, ki se čuti prizadetega vsled volilnega sleparstva, vložiti subsidiarno tožbo, ako ne toži državni pravdnik. S tem bi bil dobil celi zakon pravo veljavo. No, ljubitelji volilne svobode so se ustrašili in paragraf je padel pri glasovanju.

Državnim uradnikom je nameravala vlada dovoliti za tekoče leto enkratno draginjsko doklado, od novega leta pa naj bi se uveljavilo definitivne reforme glede plače, avanziranja, aktivitetnih doklad, službene dobe i. t. d. Zbornica je pa sklenila namesto draginjske doklade, naj se uveljavi zakon že s prvim marcem tekočega leta.

Bivši učni minister dr. Hartel je v pondeljek zvečer umrl. Dr. Viljem vitez Hartel je bil rojen 28. majnika 1839 v Dvoru na Moravskem. Gimnazijo je študiral v Opavi in v Pragu, vseučilišče je obiskoval na Dunaju. Leta 1865 je postal kandidat na dunajskem akademičnem gimnaziju, leta 1866 je prišel kot docent na dunajsko univerzo, kjer je postal tri leta pozneje redni profesor. Pozneje je prišel kot oddelni predstojnik v učno ministrstvo, leta 1899 je bil imenovan v Claryjevem kabinetu za učnega ministra, kar je ostal tudi v Körberjevem kabinetu. Dne 12. decembra 1905 je odstopil. Bil je liberalci, ampak napram klerikalcem in dvoru je bil nadvse popustljiv. Znane so njegove šolske naredbe, ki so bile izdane nalašč za klerikalce. Kot vseučilišni profesor je bil priljubljen, za ministra ni bil. Bolan je bil že dlje časa. Umrl je za opapnenjem žil.

Zaključna seja državnega zbora bode, kakor se poroča, dne 26. t. m. Dne 2. svečana bodo razglašeni zakoni, tičeči se volilne preosnove, in razpisane nove volitve, ki bodo vendar med 20. in 30. aprilom. Novi parlament bode sklican v drugem tednu maja.

Rimski papež je izdal encikliko proti francoski vladi, v kateri pravi, da se napoveduje boj ne le krščanski veri, ampak nadnaravni ideji sploh. Papež trdi, da je cerkvi vsiljena vojna na Francoskem. Vladi očita, da hoče cerkev oropati, ker ji predpisuje način organizacije, ako si hoče ohraniti cerkveno imetje. Verske družbe, pravi, so v nasprotju s cerkveno hierarhijo, ki je božjega spočetja. Položaj, ki ga vstvarja država za župnike, je nemogoč. Zakon o cerkveni lasti pomeni anarhijo. Papež mora zavreči tako postavbo. — Papež se močno jezi, ali Francija se ne bode vznemirjala zaradi tega.

Perzijski šah Muzafferredin Mirza je umrl dne 8. t. m. ob 11. uri zvečer v Teheranu. Njegovo smrt se je pričakovalo že več mesecev. Pokojni šah je nastopil vladno leta 1896 po svojem očetu Nassreddinu, ki je bil, vstopivši v neko džamijo, ubit od fanatičnega sektarja. Muzafferredin je bil že takrat bolan. Nemiri, ki so se pod njegovo vladno ponavljali, ruska revolucija in neugodno finančno stanje države, so ga naveli na to, da je vpeljal lani konstitucijo. Pri novi ustavi je sodeloval še ob življenju starega šaha njegov naslednik Mohamed Ali, vsled česar se je izvršila izprememba na prestolu brez navadnih bojev. Perzija je zakozvani «Pufferstaat» med Rusijo in Anglijo, ki sta se že pred meseci sporazumeli o eventualnostih za slučaj šahove smrti.

Domače stvari.

Ljubljanski južni kolodvor. Časopisi poročajo, da je južna železnica sklenila med drugimi, razširiti tudi ljubljanski kolodvor. Posameznosti niso znane, le toliko je povedano, da se imajo izvršiti vsa dela najpozneje do leta 1912. Ta reč se nam zdi precej

sumljiva; ako je v sklepu obseženo to, da se ima tudi razširjenje ljubljanskega kolodvora izvršiti šele do tistega časa, tedaj je to pravi skandal. Južni kolodvor je tak, da ne bi smel niti eno leto več ostati, kakršen je. In sicer velja to prav za vse naprave. Čuditi se je, da trpe oblasti, ki imajo skrbeti za javno varnost, take razmere, kakršne vladajo tukaj. Železniški varnostni predpisi so za ljubljanski kolodvor prava satira, ker se jih pri obstoječi omejenosti kratkomalo ne more vpoštevati. Radi bi vedeli, kakšna konfuzija bi nastala pri ogromnem prometu, ki vlada tukaj, ako bi se po predpisih res ustavilo vsako premikanje pred prihodom vsakega osebnega vlaka. Človeka je kar strah, ko vidi, kako teka osobje po tiri semintja, v tem ko se premika gor, dol, na vse strani. Prostor za pisarne, blagajne, za sprevidniško osobje, za lampiste i. t. d., vestibil, pošta, vse je skratka škandalozno. Razsvetljava je taka, da je čudež, če se ne zgodi desetkrat več nesreč, zlasti če se pomisli na ljubljansko meglo. Da mora služba v takih razmerah uničiti živce uradnikom in uslužbencem je naravno. Končno pa je sploh prostor za ta kolodvor neprimeren. Ali Ljubljanci so pohlevni in ne bodo zinili besedice, pa če bi tudi res čakali do leta 1912 na neizvestno «regulacijo». Kaj ne bi bilo vredno, da bi se prebivalstvo postavilo malo na noge?

Prisilna delavnica. Pazniki niso nič kaj zadovoljni s početjem svojega ravnatelja. Navadno imajo poleg svoje prenaporne službe samo v nedeljo nekaj uric prostosti. Dne 30. decembra 1906 je bila nedelja; radi obilo padlega snega je ravnatelj ukazal, da morajo vsi pazniki priti v službo, da grešo s siljenci odmetavati sneg po mestu. To se je izpolnilo brez ugovora. Da bi se bilo odškodovalo paznike zato s kakro nagrado, je bilo popolnoma izključeno; za kaj takega nima ravnateljstvo pojma in smisla. Nasprotno. Prihodnji dan, na Silvestrovo se je delo končalo že ob 4. uri popoldan; ob 5. uri je bilo že vse pripravljeno, da bi se siljence spravilo spat. Nadpaznik II. je hotel ob 6. uri zvečer zapreti z ozirom na to, da je bil starega leta večer, in bi bilo umestno, da gredo pazniki vsaj uro poprej na dom k svojim družinam, s katerimi tako redkokdaj lahko občujejo. Ali ravnatelj ga je zavrnil, da ne sme še zapirati, ampak da mora počakati 7. ure, kakor hišni red veleval, to je tisti red, ki nima nobenega podpisa in stempelje. Zato je red, da se paznike po nepotrebnem muči in zadržuje, ali zato pa ni bilo reda, ko so morali pazniki dan poprej žrtvovati svojo prostost, ne da bi se jim zato plačalo. To je zgolj nagajivost ravnatelja, ki se je večkrat izrazil, da bode izkoriščal paznike in uničeval do skrajnosti, kar se tudi izpolnjuje.

«Edinosti» v Trstu se je zdelo končno vendar dosti važno, naznaniti tudi svojim čitateljem, da bode prihodnjega meseca v Trstu redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Ali njena pota so vedno s cerkvijo okoli križa. Iz našega lista bi se bila že davno lahko seznanila o sklicanju zbora, o dnevnem redu in o vsem potrebnem. Namesto pa da bi posegla po najbližjim, zajema svoje znanje kdove odkod in tako objavlja celo dnevni red napačno. Pri tem pa je zopet po svoji stari navadi radovedna. Šegeta jo vprašanje, kakšno stališče zavzemajo socialni demokratje pri točkah o Jugoslovanstvu, natančneje, ali bodo rekli, da je Trst slovensko ali italijansko mesto. Če bi «Edinosti» nekoliko manj lovila fantazije po zraku, pa se bolj ozirala po dejstvenih dogodkih, bi si lahko prihranila vsa podobna vprašanja. Njeno natolevanje, da smatrajo italijanski socialisti Trst za izključno italijansko mesto in da zahtevajo tudi od slovenskih sodrugov, naj bi branili italijanski značaj, je navadna laž. Ali da bi priznavali statistike «Edinosti» ter slepili sebe in svet s prorokovanjem, da postane Trst tekom ene volilne periode slovensko velemesto, tega od nas ne bode doživela. Njeni narodnjaki naj bi se bili varovali takih otroških iluzij in naj bi bili storili kaj več za vzgojo ljudstva, pa bi bilo danes s Slovenstvom v Trstu vse drugače nego je. Čim bolj se razširja socialno-demokratska organizacija, tem jasneje opažamo, kako so narodnjaki zanemarjali to nalogo. Na tisoče je slovenskih delavcev, ki jih ni mogla «pokvariti» socialna demokracija, ker nahajajo naše organizacije šele sedaj pot k njim in ki so vendar v narodnem oziru tako indiferentni, kakor ni noben socialni demokrat in šele socialisti jih morajo učiti, da je jezik potrebno sredstvo za promet in sporazumevanje. V teh razmerah se «Edinosti» prav slabo poda njeno narodnjaštvo. Namesto da dreza v socialne demokrate, naj bi rajši ostala za pečjo, kjer bi se pozabilo na njo in na njeno lenobo.

Starih bab se gotovo ne najde kmalu v kakšnem mestu toliko, kakor v Ljubljani. S tem seveda ne mislimo napraviti posebnega komplimenta našim zdravstvenim razmeram in govoriti o dolgem življenju ženskega spola v našem glavnem mestu. Večina teh starih bab nosi hlače in smatra za svoj glavni poklic, raznašati čenče, tem rajši, čim bolj so neumne. Nič drugega ni treba, kakor da si izmisli kak šaljivec prav debelo Pavlihovstvo in pove svojo izmišljajo glasno ali pa navidezno skrivnostno v kakšni kavarni, pa je že drugi dan cela Ljubljana polna. Iz tega se je izlegel zadnji čas, kakor se

vidi, poseben šport. Nekoliko veseljakov «poteguje» namenoma lahkoverne ljudi in tako se raznašajo danes po mestu in nahajajo tudi pot v časopise same senzacionalne govornice o političnih konvertitih, o volilnih kompromisih, o tajnih načrtih, kakor da letajo namesto vrabcev same race po ljubljanskem zraku. Za resnobo našega javnega življenja ni to posebno laskavo in tudi na posebno duhovitost se ne bi smeli sklicevati začetniki takih dovtipov. Za občinstvo je pa to znamenje, da mora biti sprčo «razkrivanja skrivnosti» zelo previdno; ljudje, ki vedo vse, kar so je zgodilo ali govorilo kje za zaprtimi vrati, se zelo podobni tistim, ki slišijo travo rasti. In od takih se ni treba dati cukati.

Tudi goriški liberalizem bi se rad reformiral in regeneriral, kakor so poskusili njegovi kranjski prijatelji. Dne 24. t. m. imajo ondotni «naprednjaki» zaupniški shod, s katerim nameravajo začeti novo življenje. In zvesto po kranjskem vzoru snujejo tudi nov program, ki ga je v načrtu objavila «Soča». Menda mislijo namreč tudi v Gorici, da je program vse in da je bila v liberalnem taboru taka stagnacija, ker ni bil program primeren. Toda dokler bodo tako sanjali, sploh ne pridejo naprej; goriški gospodi bi bil dal človek lahko najidealnejši program, pa se vendar ne bi bilo nič zgodilo, ako bi bili ostali v delu in v študiju tako pasivni, kakor so bili stranka, katere poslanci smejo tako zanemarjati svoje dolžnosti, kakor n. pr. gosp. Oskar Gabršček, ne bode nikoli žela uspehov, pa naj bi ji sestavili program sami bogovi. Seveda treba je programa; ali če se ga sestavlja, se mora najprej natančno vedeti, kaj se hoče. Tega pa v Gorici očitno ne vedo. Načrt, ki ga hočejo predložiti zaupnikom, ima sicer eno prednost pred mnogimi drugimi: Kratek je. Le da to ni glasovita lakonska kratkost, ki je znala v kratkih besedah prav mnogo povedati; temveč za tisto, kar izraža, je še vedno predolg. Za delavstvo je seveda dosti jasen; ni mu treba dodajati ničesar, ker delavci že vedo, pri čem da so. Točka, ki se odnaša na nje, se glasi:

«9. Stranka bo podpirala delavstvo v njegovih težnjah, hoče pa, da si ohrani narodno podlago; zlasti se bo zavzemala za ureditev bolniških blagajn, za starostno in invaliditetno preskrbo delavstva ter delovala na to, da se pravično uredi razmerje mej delodajalcem in delavcem.»

Več res ni bilo treba povedati. Narobe; še za to točko bi bili lahko skrajšali svoj program in bilo bi morda še bolje zanje. Podpirali bodo delavstvo v njegovih težnjah! Ali poznajo te težnje? Ali razumejo, da so zapisali ogromno budalost? Ako so jim težnje delavstva znane, pa pravijo, da jih hočejo podpirati, čemu torej poseben program? Edino logično bi bilo v tem slučaju, da bi sprejeli program delavstva. Da tega ne morejo storiti, je seveda umljivo; saj hočejo organizirati stranko imovitih ljudi, stranko takih, ki imajo kaj pod palcem. Zato je pa fraza o podpiranju delavskih teženj neumna, ali pa slepilna. No, goriški delavci niso dojenčki, da bi se zanašali na liberalne tovarnarje. Kar govori nadalje načrt o ureditvi bolniških blagajn, o zavarovanju in o «pravičnem» razmerju med podjetnikom in delavcem, je megla; ravno zato je pa sumljivo. Ako bi imeli gospodje dobre namene, bi razložili, kaj hočejo; za frazo «pravično» se lahko skriva največja dejanska krivičnost. Ako bi goriški liberalci razumeli svojo dobo, pa bi poskusili organizirati slovensko buržoazijo, jim ne bi nihče zameril tega. Ali priznati bi morali sami sebi in drugim, da hočejo biti buržoazna stranka. S tem, da niso ne krop ne voda, pa ne bodo pridobili tistih, ki nimajo pri njih ničesar iskati, in odbili bodo tiste, ki bi jih sicer lahko pridobili. To ni politika, temveč otroška igrarija.

Čudna stvar. Noben organiziran delavec ne bi bil prej mogel verjeti, da postane strokovno organiziran delavec član Chamove protidelavske organizacije. Zgodilo se je vendar! V odbor je vstopil načelnik knjigoveškega društva v Ljubljani. Dragi prijatelj, kako se to strinja z nameni Vaše podružnice?

Bratovske skladnice in okrožni zdravnik v Zagorju ob Savi dr. Tomo Zarnik priredi pričenski z 20. prosincem vrsto javnih predavanj vsako drugo nedeljo ob devetih dopoldne. Predavalo se bode o prvi pomoči pri nezgodah, o tuberkulozi, o glistavosti (Ankylostomixis) in o spolnih boleznih v poslopju ljudske šole na Toplicah pri Zagorju ob Savi.

Društvene vesti.

Društvo «Ljudski oder» v Trstu poziva člane, naj pridejo po nove izkaznice za leto 1907 ter da poravnajo zaostale prispevke. Kdor ne pride po novo izkaznico do 1. februarja, se ga ne smatra več za svojega člana in bo moral v slučaju pristopa vplačati zopet pristopnino. Z novim letom je društvo povečalo zopet svojo knjižnico z novimi slovenskimi knjigami; tako je tudi povečalo število časnikov in revij v čitalnici. Kdor je sledil dosedanje delovanje društva na izobraževalnem polju, mora podpirati tudi gmotno in moralno to društvo, ako čuti njega potrebo za razvoj in izobrazbo našega delavstva.

Dopisi.

Miren pri Gorici. (Liberalni liberalizem. — Klerikalna organizacija.) Zadnjič smo pokazali, kako pojmuje liberalni gospod Pavlič svobodomiselnost napram delavcem. Slučaj pa ni osamljen, temveč taka je menda sploh liberalna natura na Goriškem, da se smatra delavce za navadne sužnje, ki naj bi prodajali podjetnikom za smešno nizko plačilo ne le svojo delavno moč, ampak tudi svoje prepričanje. Poseben strasten eksemplar je gospod Jakilj, bivši član nekdanjega izvrševalnega odbora liberalne stranke na Goriškem, kmalu po tistem shodu, ki je bil dne 2. decembra. je sklical «svoje» delavce in jim je kakor kak paša prepovedal, pristopiti kateremukoli društvu, ki ni liberalno. «Kdo Vas redi? Mislim, da Vas redim jaz in nihče drugi. Kdor noče biti meni pokoren, naj pobere šila in kopita, pa naj gre;» ta «govor» označuje pač najbolje brutalno in ošabno naziranje tega svobodomiselnega gospoda. Nihče se ne bode čudil, da mu je delavec Cjan na to nekaj odgovoril. Jakilj pa ga je na to hipoma odslovil. Kmalu na to je odpustil še drugega delavca, tudi iz političnih nagibov. Oba sta bila člana klerikalne organizacije, ki pa ni ganila niti mazinca za svoja uda. Toda za vrednost te organizacije je značilno še nekaj drugega. Pred tremi meseci so napravili delavci Jakiljeve tovarne pogodbo za akordna dela, ki je obsegala cene za kože po 40 do 45 kilogramov. Dobil so pa sedaj delavci po 90 kilogramov težke kože, za katere pa gospodar ni hotel plačati višje cene. Delavci so sklenili, da ne delajo za to ceno in prišlo je do boja, ki so ga vodili krščanski. Ko se je delavec Tomšič branil, položiti pretežno kožo v vodo, ga je gospodar takoj odslovil. Na to je poklical dva druga delavca, krščanska bratca, izmed katerih je eden celo odbornik krščanske organizacije in oba sta požrla zadano besedo ter sta takoj slušala. Ko so delavci, ki delajo na suhem, izvedeli, kaj se godi, so poslali enega tovariša h gospodarju, da tudi oni ne bodo delali po stari ceni. Gospodar jim je dal brutalen odgovor. Dva delavca sta vstrajala pri sklepu in sta dala 14 dnevno odpoved, vsi drugi so se pa ustrašili in so upognili tilnik. Bilo je torej pet žrtev krščansko socialne nesolidarnosti. Trije družinski očetje se pritožujejo sedaj s sdlnimi očmi našim sodrugom o izdajalstvu katoliške organizacije. Cjan je bil od začetka ud krščanskega društva in je šel prosit, naj mu dajo vsaj toliko podpore, da more odpotovati. Katoliški bratje so se pa norčevali iz njega, češ: pa naj bi si bil kaj prihranil. Ali ta epizoda bode menda mirenskim delavcem odprla oči in jim pokazala, da ni za zavedne delavce nikjer drugod prostora, kakor v socialno demokratični organizaciji. Pri zadnji stavki so že videli, da so bili krščansko-socialni voditelji sami stavkokazi, zadnji slučaj pa zopet prikazuje, da nimajo takozvane krščansko-socialne organizacije ne volje ne moči, da bi storile res kaj za izboljšanje delavskega položaja.

Strokovni pregled.

Železničarski tabor. Železničarji v obsegu južnega tajništva prirede v nedeljo, 27. t. m. v Trstu velik tabor, ki bode razdeljen na zaupno konferenco in na manifestacijsko zborovanje. Konferenca delegatov začne ob 9. dopoldan in ima sledeči dnevni red: 1. Konstituiranje. 2. Položaj železničarjev; poročevalec sodrug J. Kopač. 3. Organizacija in taktika; poročevalec sodrug E. Kristan. Na konferenco so povabljeni delegatje vseh podružnic državne in južne železnice v omejenem obsegu. Javno manifestacijsko zborovanje, ki je popoldan, ima sledeči dnevni red: Železničarji in njih razmerje do organiziranega delavstva. Za glavnega govornika je določen sodrug E. Kristan. Manifestacijskega zborovanja se udeležijo tudi zastopniki vseh drugih organiziranih strok v Trstu.

Raznoterosti.

V Köflachu je v rudniku alpinske družbe zasulo rudarja Ivana Romiha ter ga je na mestu ubilo. Ponesrečenec je bil zaupnik rudarske organizacije.

Zveza pivovarnarjev in sodarjev ima 24. in 25. marca t. l. svoj prvi zvezni zbor. Na dnevnem redu je razven poročil in volitev, izprememba pravil, strokovni list, organizacija, taktika pri plačilnih bojih. Vsaka podružnica ima pravico poslati za vsakih 50 udov po enega delegata. Predloge je naznaniti do 15. svečana.

Ruska revolucija je po trditvah carjevih častilcev opesala. V resnici pa je le boj razdeljen v sto in sto lokalnih bojev. Tudi atentati se neprenehoma ponavljajo. V Moskvi je pet zakrinkanih ljudi napadlo polkovnika Obrupeljeva ter so ga umorili. Mlad človek, ki je imel pri sebi listek, glaseč se na ime Kulikov, je v Tveru na zboru plemstva ustrelil bivšega kijevskega generalnega gubernatorja grofa Ignatjeva. Hotel se je potem sam ustreliti, pa se je le ranil. Ignatjev je bil eden glavnih stebrov avtokracije in krvoločen preganalec revolucionarjev.

Bavarski «krščanski» delavci so zelo nezadovoljni s katoliškim centrom, ker noče dovoliti,

da bi kandidirali za bavarski deželni zbor delavci. Na nekem shodu v Monakovem so govorili zelo ostro proti centru; neki Geigel je dejal; «Kmetje nočejo voliti delavcev, ali svojim hlapcem zapovedo, koga morajo voliti. Prepovedujejo jim, da bi se organizirali, ali kadar pridejo socialni demokratje, je ogenj v strehi in takrat bi bile krščanske organizacije dobre, da bi iztrgale hlapce socialnim demokratom.» Je pač tudi na Bavarskem tako kakor drugod; «krščanske» organizacije imajo povsod nalogo, zadrževati delavstvo od boja proti izkoriščevalcem.

Ruski atentati. V Peterburgu je dne 3. t. m. neznanec ustrelil mestnega glavarja von der Launitz, ko se je vračal od blagoslovljenja neke cerkve. Izprožil je nanj šest strelov, s sedmim se je sam ustrelil v usta. Mestnega glavarja so odnesli v cerkev, kjer je umrl. Atentat je nedvomno maščevanje za okrutnosti, ki jih je počel von der Launitz, ko je bil gubernator v Tambovu. — Ponoči na 3. januarja je v Peterburgu nekdo streljal na predsednika «pravih ruskih ljudi» (takozvanih črnih stotnij) Dubrovina, a ga ni zadel. Napadalec je pobegnul.

V Kopenhagenu so vstopili dne 2. t. m. vsi uslužbenci cestnih železnic v stavko.

Dvajset ljudi zgorelo. V Geipelsheimu v Alzaciji je zgorela dne 11. t. m. tovarna za peči Huberta in družbe vsled eksplozije celuloida. Ogenj je onemogočil vsak izhod, tako da se je le majhen del delavcev lahko rešil. Dvajset ljudi, večinoma mladeničev in deklet je zgorelo.

Socialni pregled.

V Beljaku so zahtevali delavci, ki so kidali sneg, boljšo plačo. Občina je 200 delavcev odpustila in vojaška oblast ji je dala 60 lovcev za stavkokaze. V Ljubljani se občina sploh ne zanima mnogo za to, da bi dobila brezposelnih delavcev za tako delo, pa ga morajo opravljati večinoma vojaki, siljenci in kaznjenci.

Sodrugil

V smislu strankinih določb in sklepov zadnjega rednega zbora razpisujemo

V. redni strankin zbor

Jugoslovanske socialne demokracije

in ga sklicujemo na

2., 3. in 4. februarja 1907

Velika dvorana v TRST Ulica
«Del. doma» v TRST Boschetto 5

Provizorično predlagamo sledeči dnevni red:

1. Poročila.
2. a) Organizacija in taktika.
b) Volitve leta 1907.
3. Časopisje in tisk.
4. Prihodnji mednarodni socialistični kongres.
5. Socialna demokracija in jugoslovanstvo.
6. Določitev kraja za prihodnji zbor in eventualija.

Vse organizacije, ki imajo po strankinih določbah pravico do udeležbe na strankinem zboru, pozivamo, da pravočasno izvolijo svoje zastopnike in jih naznanijo izvrševalnemu odboru. Z ozirom na posebno važnost tega zbora, ki mu pritika zlasti vsled predstoječih volitev, vabimo vse organizacije, naj se poslužijo svoje pravice in naj vsekakor določijo svoje zastopnike.

V Ljubljani, 9. decembra 1906.

Izvrševalni odbor
jugoslov. soc. dem. stranke.

* * *

Strankine ustanove določajo glede strankinih zborov sledeče:

Redni občni zbor je vsako drugo leto. Delegate za strankin zbor določijo sodrugi posameznih okrajev in krajev. Kraji, kjer imajo žensko organizacijo, smejo poleg sodrugov določiti tudi sodruginje za delegate. Parlamentarni zastopniki stranke in izvrševalni odbor morajo na strankin zbor in imajo tam sedež in glas. Organizirani sodrugi posameznih industrijskih skupin imajo pravico poslati iz vsakega volilnega okrožja po enega delegata, ki ima glas; volitev teh delegatov posreduje odbor volilnega okrožja.

Iz stranke.

Tržaška lokalna organizacija vabi vse delegate, ki pridejo na strankin zbor in žele, da bi se jim poskrbelo stanovanja, naj naznanijo svoje želje pismeno «lokalni organizaciji jugoslovanske socialno-demokratične stranke — Trst — Ulica Boschetto 5.» Ravnotako naj naznanijo tja, s katerim vlakom pridejo.

Izvrševalni odbor poda strankinemu zboru predloga a) da se preosnuje strankino organizacijo z ozirom na potrebe, ki nastanejo vsled volilne reforme; b) da se ustanovi tiskovno združenje s sedežem ob izvrševalnem odboru za

izdajanje knjig, brošur, koledarjev in drugih tiskovin, eventualno tudi za finansiranje glavnega glasila. — Prvi predlog se utemeljuje sam seboj; z odpadkom starih volilnih kurij in nastopom novih enakovoljavnih volilnih okrajev postane stara organizacija iluzorna in novi volilni okraji se prikažejo kot naravna podlaga nove organizacije, kakor je bilo že razloženo v strankinem glasilu. Poleg tega postane cestna organizacija nujno potrebna. — S sprejemom drugega predloga bi se uresničila stara želja sodrugov, katerim je razvoj in napredek stranke na srcu. Pomnoženje socialne literature je glavni pogoj za kulturno povzdigo proletariata; pa tudi želja mnogih sodrugov, da bi se trajno omogočilo »Rdečemu Praporu« dnevno izhajanje se more le tedaj uresničiti, ako bi bila listu povsem zagotovljena finančna podlaga. Oboje bi izpolnila tiskovna zadruga, katere načrt se predloži strankinemu zboru.

Za strankin zbor je naznanila idrijska okrajna organizacija sledeče predloge:

1. Da se omogoči redno izdajanje koledarja, brošur in majskega spisa, naj se osnuje tiskovni odbor, sestojč iz petih članov. Kontrolo tiskovnega odbora izvršuje izvrševalni odbor stranke. Tiskovni odbor naj se izvoli iz idrijskih sodrugov!

2. Pri »organizaciji« priporočamo, naj se izven okvirja strankinega zbora osnuje v Ljubljani strokovno tajništvo. Vse strokovne organizacije naj se zavežejo, za vsakega člana na mesec prispevati po dva vinarja, ostalo naj se dobi od zvez in strokovne komisije.

3. Pri »organizaciji« priporočamo uvaževanje, da se uredi pri izvrševalnem odboru mesto honoriranega tajnika, ki bo izterjal strankin davek ter vodil vestno agende pripadajoče tajniku v stranki.

4. Izvoli naj se komisijo, ki bo preuredila strankin statut v zmislu novega položaja, ki ga bo ustvarila splošna in enaka volilna pravica.

K strankinemu zboru. Po določbah 6. točke strankinih pravil mora vsaka lokalna organizacija odračunati izvrševalnemu odboru 50% od vplačanih strankarskih prispevkov. Mi sicer ne vemo, ali se naše politične organizacije ravna po gori omenjenih določbah, tudi bi se prav nič ne čudili, ako se ne bi ravnale in sicer ker vemo, da so njih dohodki že sami zase majhni ter niti ne zadostajo za potrebe, ako hočejo redno izvršiti dolžnosti in naloge, ki jim jih nalagajo strankina pravila. Kaj se tedaj, da bi morale te organizacije odračunati polovico strankarskega davka izvrševalnemu odboru. Tržaška okrajna organizacija je sicer precej močna in tudi je imela precej dohodkov iz strankarskega davka, ali za njeno delovanje niso bili zadostni in zatekati se je morala do drugih izrednih dohodkov, potom katerih le se je moglo pokriti vse troške. Ni čuda tedaj, da se ni moglo odračunati določenih odstotkov izvrševalnemu odboru, temveč se je odračunalo le svoto, ki odgovarja 25 odstotkom. Uverjeni pa smo skoraj, da niti druge naše organizacije niso mogle izvršiti dolžnosti, ki jim jih nalaga točka 6 strank. pravil in sicer iz navedenih vzrokov. Tako delo je pa zmešnjava že sama zase in porodi zraven tudi druge zmešnjave, ki niso gotovo v korist stranki. Treba je tedaj napraviti red tudi v tem oziru in sicer tako, da se olajša troške posameznim organizacijam ter zagotovi izvrševalnemu odboru zadostne dohodke za pokritje svojih troškov. V to svrhu tedaj predlaga podpisani odbor, da se doneske strankarskega davka, ki naj jih odračunajo politične organizacije stranke izvrševalnemu odboru, zniža na 25 odstotkov. Tako svoto bi lahko odračunale vse organizacije, ne da bi trpele pri tem veliko, izvrševalni odbor bi si tudi zagotovil tako zadostnih dohodkov za stroške, ki bi jih imel pri občevarju s posameznimi organizacijami, dolžnost

poslednjih pa bi bila, da bi razven dela v svojem okraju za lokalne stvari, izvrševale na lastne troške v svojem delokrogu tudi vse inicijative, ki bi jih dajal izvrševalni odbor.

Odbor tržaške okrajne organizacije.

Shodi.

Trst. (Železničarski shod.) V ponedeljek, 14. t. m. ob 8. uri zvečer je bil v »Delavskem domu« železničarski shod, kakršnega tudi tukaj že davno ni bilo. Zastopani sta bili obe železnici, vse kategorije od uradnikov do delavcev, udeležbo je cenili na najmanj 700 oseb. Predsednik je bil sodrug Josip Kopač. Govoril je sodrug Etbin Kristan v slovenskem in nemškem jeziku. Zelo pregledno je govornik narisal splošni položaj delavstva, momentano svetovno socialno situacijo ter je preiskoval vpliv zunanjih dogodkov na položaj in na mišljenje železničarjev v Avstriji in v Trstu. Iz strogo definiranih premislekov je izvajal, da je sedanji ogromni razvoj železničarske organizacije nujna posledica stvarnih dogodkov, v čemur tiči mnogo trdnosti in zanesljivejša garancija za trajnost organizacije, nego v kakem hipnem duševnem razpoloženju. S svojim premišljenim in sila impresivističnim govorom je naredil poročevalec nepopisno globok vtisk na poslušalce, ki so kljub temu, da je bila dvorana do skrajnosti natlačena, vsrajali v vzornem redu skoraj do 11. ure zvečer. Shod je rešil še neka lokalna vprašanja in je pritrld sklicanju železničarskega tabora na dan 27. t. m. ter je določil za predsednika uradnika južne železnice sodruga Černigoja. Potem je sodrug Kopač s krepkim sklepnim govorom zaključil zborovanje.

Poskusite in priporočite izdelke

Vydrobe tovarne hranil v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Delavskim društvom dobavlj. najceneje: Predmete za šaljive bazare in srčolove kakor tudi vse **predpustne predmete**, koriandoli, serpentine, gumane številke za knjižnice, kuverte, papirne čepice, girlande, karte za šaljivo pošto, kotilonske rede, slavnostna in odborniška znamenja. 6 15-11

VUNIBALD PLANN
Dunaj, VI/2, Wallgasse 19, (nächst Rajmundtheater)

Ugodna prilika za nakup radi stečaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

člane poštne zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 10-20 kosnadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvrščenega, rožno dišečega

35-21 **toaletnega mila** 5

ronja vijoličnega, vrtničnega, obojnatega, solnčnega, spajkinoga, lilijno-mlečnega, šmarčnega, breskvinoga cveta i. t. d.

Razpošlja proti povzetju

podjetje Manhattan
Budimpešta VIII, Bezeredy-utca 3.

Delavski koledar za leto 1907

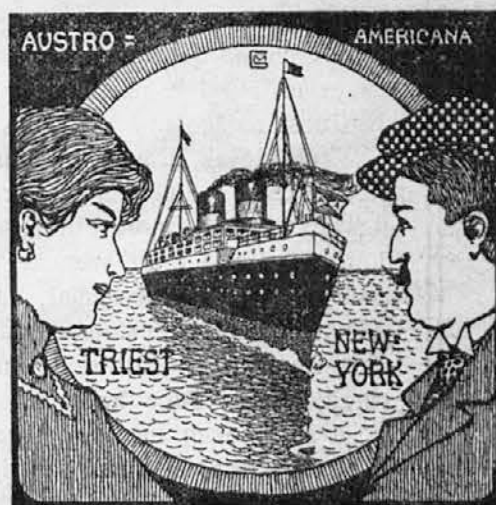
velja 72 h, v usnje vezan 1.30 K, po pošti 10 h več.

Izšla je v založbi časopisa »Naprej« v Idriji I. knjiga

Pod spovednim pečatom

katere je spisal bivši katoliški kapelan H. Kirchsteiger. — Cena I. knjige, obsegajoči 312 strani, znaša 2 K 60 vin.

Vsakemu prijatelju dobrega in poučnega branja knjigo »Pod spovednim pečatom« prav toplo priporočamo. — Dobi se v Ljubljani v knjigarni L. Schwentner; v Gorici v knjigarni A. Gabršček ter v Idriji pri upravi lista »Naprej«.

Potniki v Ameriko kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Simetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 26.
Šahovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

*Naj toče majhen sem močic!
Da sem lepo debelih lic.
In ta sem le zato dobil.
Ker sem Kathreinjevo kavo pil.*

Pristna samo v izvršnih zavojih z imenom **Kathreiner**.

Nihče naj bi ne pil močno razburjajoče zrnate kave nemešane!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

sama se je obnesla za najokusnejšo primes, ki lahko prebavna, redilna in krvotvorna speši zdravje.

Otroke bi bilo samo že navajati Kathreinerjeve kave.

Naročniki

ki ne dobe kake številke našega lista, naj takoj napišejo listek z naslovom:

»Reklamacija, »Rdeči Prapor«, Ljubljana«

in navedo, katere številke niso prejeli. Take reklamacije so pošt-nine proste.

Pisarna upravnštva

»Rdečega Prapora«

je otvorjena za najnujnejše stvari tudi ob nedeljah in praznikih med 9. in 10. uro dopoldne. Ob delavnikih pa od 9. do 12. ure in od 3. do 6. ure.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste 1 52-49

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst (šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrealih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Stanje hranil, vlog: 22 milijonov kron.

Rezervni zaklad: 760.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3 poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA REZERVNEGA ZAKLADA MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA, SVEDOČI ZLASTI TO, DA VLAGAJO V TO HRANILNICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADOLETNIH OTROK IN VAROVANCEV. 4 26-13

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Sodrug! Pristopite vsi k organizaciji!

Listek.

Hans Kirchstelger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

Dalje.

Tudi to sredstvo, ki je sicer takoj izpreobrnilo vsakega duhovnega grešnika, je ostalo brez uspeha. Samostanu je povzročilo celo izgubo. Mladi menih Lukež, marljiv in upov poln mladenič, ki je pri bičevanju prav močno držal nedostojnega župnika, je slekel kuto, izstopil je iz samostana in si služi sedaj pri odvetniku kruh kot pisar. Tepeni župnik ga je pogledal s tako resnim in žalostnim pogledom, da se je dvignilo v njem prepričanje, da se pravemu Bogu ne služi tako, kakor je po škofovi želji navada v samostanu. Bogu na čast je hotel žrtvovati samega sebe, ko je vstopil v samostan, našel je pa tukaj samo fanatično uslužnost za škofa.

Tak človek, ki lahko z enim samim pogledom zapelje meniha, da prelomi samostansko obljubo, mora biti obseden od hudobnega duha. Stari, svetniku podobni oče Damjan je že davno dejal, da mora imeti trdovratni molk nedostojnega duhovnika svoj vir pri hudiču. Iz starih samostanskih spisov, shranjenih iz dobe, ko je bila sveta inkvizicija še v rokah menihov tega samostana, je vedel, da zapira hudič sam ljudem, ki jih je obsedel, usta. Hudič pa ima še vedno tisto moč kakor nekdanj, ko je sveta cerkev neprizanesljivo sežigala njegove prijatelje. Še celo povečala se je sedaj njegova moč, kajti sicer ne bi bil papež zapovedal, da mora vsak duhovnik, kjerkoli je na svetu, moliti po vsaki sveti maši: „... Strmoglavi satana in ostale hudobne duhove, ki hodijo v pogubo duš po svetu, s svojo božansko močjo v pekel.“ Gotovo je preskočil eden izmed tisočernih hudičev, ki so se naselili v župnikovem telesu, na očeta Lukeža in je smuknil vanj.

Da, tako je moralo biti. Zaman ni dal škof tiskati posebne knjige za svoje duhovnike, v kateri je natančno opisano, kako se lahko izganja hudiča iz ljudi.

Seveda se izmed tisočernih duhovnikov komaj eden lahko predrzne, na ta način izganjati hudiča. Peklenski vrag ne pozna namreč prav nič molčljivosti, pa očita svojim mučiteljem vse grehe. Niti spovedna tajnost ni sveta hudiču; najskrivnejše duhovniške grehe spravi na dan.

Do dobrega so bili sedaj vsi menihi prepričani, da je župnik obseden od hudiča, morda celo od tisoč hudičev; toda teh hudičev se vendar niti eden ni predrznil zakleti in izgnati.

Končno pa se je vendar stari oče Damjan polotil tega nevarnega dela, na katero se je pripravil s tridnevni postom. V vseh mestnih samostanih so molili, da bi se posrečil izgon hudiča in škof je dal pogumnemu eksorcijantu svoj posebni sveti blagoslov.

Toda ubogi pater Damjan se je namenil storiti več, nego je mogel izpolniti.

Ko je čistiljivi stari mož, ki je imel v nasprotju s tolstim voditeljem duhovnih vaj znamenje svetosti na čelu, vstopil v celico, se je župnik globoko poklonil pred starim duhovnikom.

Toda ko je praznoverni mož začel svoje latinsko zaklinjanje in rotnje hudobca, je župnik šele izpoznal, kaj hoče. Seveda, to

je knjiga za izganjanje hudiča, ki jo ima duhovnik v svoji tresočki roki. Predobro jo je poznal, kajti tudi njemu so jo bili poslali od škofijskega ordinariata in s položnico c. kr. poštne hranilnice jo je bilo treba plačati.

Takrat se je moral od srca smejeti tej tesni združitvi srednjega veka z dvajsetim stoletjem.

Knjigi, v kateri je bilo črno na belem zapisano, kako se pograbi hudiča za vrat, je bila priložena položnica c. kr. poštne hranilnice. To je sililo človeka ne le, da se smeje, temveč tudi da razmišlja.

Takrat se je župnik seveda še lahko od srca smejal ubogemu hudiču, ki je došel tako daleč, da se spravlja celo c. kr. poštno hranilnico proti njemu na noge. Danes pa je dobil zasmehovani hudič roke in noge, pa še s prav težkimi parklji, in dolg, dolg rep, ki se vleče skozi mnogo, mnogo stoletij.

Ko je po nalogu svoje cerkve zvesto varoval spovedni pečat, ker je molčal, ko bi bilo tisoč drugih govorilo, da bi se očistili sramoteče obtožbe, ker je rajši trpel krivico, nego da bi jo komu prizadel, mislijo torej že, da je obseden od hudiča!

Naenkrat je stal prečastni hudičev rotilec zunaj na hodniku. Prav krepko ga je obsedeni pahnil iz celice. „Izženite hudiča neumnosti iz svojih lastnih butic!“ je rjovel hudič iz njega.

Zopet je molil eksorcijant in se je postil, preden je začel novo rotnje. Ali zopet je bilo zaman; hudič ni hotel prelomiti molka. Končno je vrgel župnik celo brevir za njim, da je odskočila vezba.

Od tistega časa je imel župnik mir. Vodja vaj je obupal nad njim, bičali ga niso več; hudič naj ostane v njem, ako mu ni preveč mraz v tej ječi.

Niti oče prior ga ni več nadlegoval, naj plača zaostale stroške za hrano in stanovanje. Samo cerkveni hlapec mu je dnevno prinašal pičlo hrano.

Tako je ležal sedaj zapuščen na trdih deskah, drgetujoč od mraza. Razmesarjeni hrbet se ni mogel zaceliti v tej mrzloti. Da le ne bi bilo tega hrbta, tedaj bi vsaj ponoči lahko spal. Tako pa so bile noči grozne. Stokanje zvonov in enolično petje menihov na koru ni odmevalo več kakor služba božja v njegovo celico. Oj Bog! Ako bi mogel slišati sedaj edin vrisk s hriba, ako bi mogel poslušati bobnenje slapa, ako bi začul eno samo planinsko pesem! Tedaj bi tudi on zapel veliko slavo božjo.

XXIV.

Prijetna toplota je prevevala vse škofove pisarne. Ledene cvetke, ki so bile ponoči zrastle na velikih gladkih šipah, so se že tajale in polagoma so curljale kapljice v limaste posode.

Akoravno je bil škof napram svojim duhovniškim uradnikom v vsakem oziru zelo varčen, vendar ni dovolil, da bi trpeli mraz. Velika bukova polena, s katerimi se je grelo ogromne peči, so itak dodajali državni gozdovi.

Dela pa je bilo tukaj res več kakor dovolj. Ako bi bila cerkev božja vtemeljena na papirju, bi morali biti ž njo vse prav in dobro. V vsaki pisarni so bili štirje pulti in pri vsakem je pisaril duhovnik dannadan, leto za letom. Sten se sploh ni videlo. Spisi naloženi na visokih kupih, so segali do okrašenega stropa. V visoke tisočake je segala tekoča številka spisov in morda prekosil letos škofijski konzistorij s številom

rešenih spisov celo visoko c. kr. namestništvo in tako jasno dokaže, da ima cerkev boljše vladno, nego država.

Seveda vzdihuje mnogo bolnikov po duhovniku, številne občine prosijo za jutranjo službo božjo. Vestni dušebrižniki se moré z dvojnimi in trojnimi delomi, ali škof ne more oddati niti enega posvečenih pisarjev. Najvažnejšega dušebrižnega dela v pisarnah se ne sme zanemariti.

Tudi slučaj Hercog-Gospojna je veljal že mnogo papirja in črnila. Cel kup spisov je ležal na mizi kanonika inkvizitorja. Po treh mesecih je dozorela stvar za razsodbo. Ako bi bil župnik takoj priznal svojo krivico in se prostovoljno odrekel svoje župnije, bi se bilo prihranilo mnogo dela.

Dobri prijatelji so mu bili svetovali, naj ne razdraži škofa še bolj s tajnjem. Kdor ne sluša dobrih svetov, mora pa občutiti vso strogost cerkve. Dobri škof je bil napram takemu velikemu grešniku še pravičen. Sam ga noče obsoditi. Njegovo prečastito sodišče, ki se je danes zbralo pod njegovim predsedstvom, da sodi nevrednega slugo cerkve, naj to stori.

V zaprtem vozu v varnem spremstvu dveh menihov se je obtoženec ravnokar pripeljal iz samostana v škofijo.

S pravo slastjo je župnik dihal topli zrak. Neizmerno dobro mu je delo to. Za vse drugo ga ni bilo briga. Samo toplote je hotel dobiti v svoje otrpelo telo.

Svetlo luč, ki je plavala skozi visoka okna, bi bil rad vsesal, kakor nežna cvetka solne žarke spomladi. Saj je bil tudi on človeška rastlina, ki mora živeti samo v luči in toploti. Čutil je, kako je prodirala gorkota od živca do živca, od žile do žile, vse globokeje v obrmlo telo; videl ni hladnih, strogih svojih sodnikov, gledal je le skozi okno na krasno zimsko krajino, tja čez sneženo drevje škofovega vrta in na bližnje hribe.

Skoro mehanično je odgovarjal na prva vprašanja, s katerimi ga je vzbudila inkvizicija.

Ali boljbolj se je jel zavedati resnosti svojega obtoženiškega položaja. Že tako dolgo se ni ravnalo ž njim kakor z duhovnikom, da si je moral prav dopovedati, da je tudi on ravnokar duhovnik, kakor njegovi sodniki v rdečih talarjih, okinčani z zlatimi verižicami. Sreča je bila zanj, da ni bilo ogledala v dvorani, sicer sam ne bi bil več verjel, da je tudi on še duhovnik. Obdrnjena obleka samostanskega hlapca, ki jo je imel na telesu, dolga brada, lasje brez nege, nesnaga na upadlem licu, rdeče oči, vse to bi mu bilo samo povedalo, da to ne more biti nekdanj tako srečni župnik iz Gospojne.

V tem je prodrla blagodejna toplota do srca; samo v glavi je bilo še nekaj kakor kos ledu. Ali že je lahko povsem mirno gledal svojim sodnikom v oči.

Misliti je moral na svojega tovariša Öttingerja, ki bi se bil gotovo v tem položaju še smejal, ako bi bil videl na vrhu škofa v njegovi tolšči, poleg pa svojega nekdanjega župnika, sedanjega prošta Šusterja, starega in suhega.

Da, stari prošt je doživel še ta dan pravice. Še živi pravičen Bog v nebesih; njegov naslednik v Gospojni ga je bil pripravil ob nekoliko tisočakov mučno prihranjenega denarja, ker je dosegel pri posvetni oblasti, da je moral on, bojevnik za cerkev, spraviti župnišče v Gospojni v red.

Dalje prih.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

2 52-21

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

